

Vitrarium voor het bewaren van in onbruik geraakte ramen en scherven.
O.L.V. kerk in Sint-Truiden

In kelders en opslagruimten worden vaak glas-in-loodpanelen, delen ervan, of glasscherven aangetroffen. Deze fragmenten kunnen zowel het gevolg zijn van calamiteiten als preventieve demontage van fragiele glas-in-loodpanelen. Het zorgvuldig bewaren van deze fragmenten, inclusief de kleinste stukjes, is van groot belang. Tijdens restauratiewerkzaamheden kunnen ze opnieuw geïntegreerd worden in het raam of dienen als referentie voor het bepalen van de kleur van het glas en de glasschildering bij het invullen van lacunes.

Glas-in-loodpanelen en bijbehorende fragmenten vereisen zorgvuldige opslag. In deze fiche worden richtlijnen gepresenteerd voor het geschikt bewaren van dit erfgoed, waarbij aandacht wordt besteed aan zowel de ruimtevereisten als de benodigde opslagmiddelen.

WAT DOEN?

Zorg voor een geschikte ruimte

- Enkel droge ruimtes zijn geschikt voor het bewaren van glas in lood en scherven.
- Organiseer de ruimte zorgvuldig en voorzie duidelijke labels op rekken, kisten en dozen om controle te behouden over de opgeslagen materialen.

Voorzie aangepaste rekken en kisten

- Zowel metalen als houten rekken zijn geschikt, waarbij houten constructies de voorkeur hebben vanwege hun klimaatbufferende eigenschappen.
- Gebruik houten materialen met een laag zuurgehalte om schade aan het lood te voorkomen. Multiplex van berken, douglas of populieren is ideaal. Zorg voor plaatmaterialen met een lage formaldehyde emissieklasse (EO of EO5) en waterbestendige eigenschappen indien nodig.
- Bewaar stabiele panelen op een houten glasbok of in kisten. Bevestig ze aan een vast deel van de glasbok, bijvoorbeeld met een riem, om te voorkomen dat ze vallen bij het verplaatsen.
- Voorzie rekken met open zijwanden, afgesloten met bijvoorbeeld Tyvek®, om stof en vuil buiten te houden. Gebruik voor het verpakken van erfgoedvoorwerpen Tyvek® type 1443R en type 1622e.
- Voorzie houten kisten met een deksel en ventilatieopeningen aan de zijwanden, om een goede luchtcirculatie te waarborgen.
- Zorg bij het stapelen van de kisten voor een ordelijke rangschikking, zodat de ventilatieopeningen vrij blijven en de luchtdoorstroming niet belemmerd wordt.

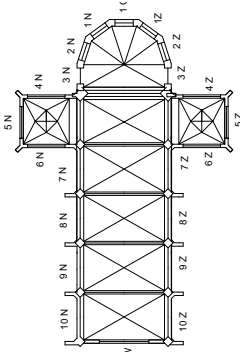
Nummer ramen, panelen en scherven

- Maak schema's van de ramen of neem een overzichtsfoto alvorens de panelen te demonteren. ①
- Voorzie de panelen bij demontage van een raam- en paneelnummer volgens deze opgestelde schema's. ②
- Nummer de panelen aan de exterieurzijde en schrijf nooit rechtstreeks op het glas, ook niet met krijt. Gebruik kleine stukjes schilderstape, kleef ze nooit op de glasschildering.

De stabiliteit van de glas-in-loodpanelen bepaalt de wijze van opbergen

Stabiele glas-in-loodpanelen ③

- Bewaar stabiele panelen rechtopstaand in een rek, op een glasbok of in kisten.
- Zorg ervoor dat de panelen perfect verticaal staan en goed ondersteund worden om verzakking te voorkomen.
- Houd voldoende ruimte tussen de panelen om ventilatie mogelijk te maken en druk te vermijden. Vermijd het plaatsen van te veel panelen tegen elkaar.
- Indien de windroeden nog aan de panelen bevestigd zijn, zorg dan voor voldoende

① Nummeren van ramen in een kerk

② Nummeren van de panelen

③ Stabiele panelen kunnen in kisten bewaard worden

④ Bewaar instabiele panelen horizontaal

⑤ Houd scherven zorgvuldig bij

ruimte en buffers om extra schade te voorkomen..

- Gebruik polyethyleenschuim (PE-schuimplaat) of polystyreenplaten (piepschuim) als buffer en ondersteuning tussen de verschillende panelen.

Instabiele glas-in-loodpanelen of delen van panelen ④

- Bewaar instabiele panelen of delen horizontaal op een plank.
- Nummer elk stuk of deel zodat duidelijk is wat bij elkaar hoort en waar het vandaan komt. Maak bij voorkeur foto's voor referentie.
- Gebruik polyethyleenschuim (PE-schuimplaat) of polystyreenplaten (piepschuim) als buffer tussen de verschillende panelen.
- Stapel slechts enkele panelen op elkaar om extra schade door druk te voorkomen.

Houd scherven zorgvuldig bij ⑤

- Bewaar scherven in aparte zakjes of enveloppen.
- Zorg ervoor dat elk zakje of enveloppe duidelijk gemarkeerd is met het raam- en paneelnummer waaruit de scherven afkomstig zijn. Als dit niet duidelijk is, vermeld dan waar ze zijn gevonden.

WAT NODIG?

- Plaatmateriaal met een lage formaldehyde emissieklasse (EO of EO5)
- Tyvek® type 1443R en type 1622e
- Polyethyleenschuimplaat of polystyreenplaten
- Polyethyleenzakjes of enveloppen
- Schilderstape
- Lichtechte stiftjes of balpen

WANNEER / HOE VAAK?

Hoe vaak?
Eenmalig

Controleer na calamiteiten

Controleer de omgeving van glas-in-loodramen na calamiteiten, zoals hagelstormen. Kijk zorgvuldig onder de stoelen, op de biechtstoel, binnen en buiten op de raamdorpel, tussen de struiken onder de ramen en andere mogelijke locaties. Deze scherven kunnen essentieel zijn voor een succesvolle restauratie en dienen zorgvuldig te worden bewaard.

WELKE ELEMENTEN?

- Glas-in-loodpanelen of delen van panelen
- Glasscherven

WIE?

- Eigenaar/beheerder
- Poetsploeg/vrijwilligers

DIT DOE JE NOOIT

- Bewaar glas-in-lood nooit in vochtige of natte ruimtes en kelders.
- Gebruik nooit houtmaterialen met een hoog 'vrij zuurgehalte' en plaatmaterialen die met ureumformaldehyde zijn gelijmd. Ze tasten het lood aan.

MEER INFO

Onderhoudsbrochure monumentenwacht

- [Onderhoud van glas-in-loodramen](#)